

יפתח שילוני

שרות לא מי לבנים ובנות חילונים

שְׁלוֹמִית

מה אמר מבקר המדעי זה?

בשנים 3-1992 בחן מבקר המדינה את תפקוד השירות הלאומי האלטרנטיבי להתגייסות לצה"ל, את תרומתו לחברה, ואת נהלי העבודה והארגון של שתי העמותות, אשר הפעילו בזמנו את מסלולי השירות הלאומי: "האגודה להתנדבות בעם" ו"עמינדב". עמותת "שלומית" קמה בעקבות מסקנות דו"ח זה. להלן מספר ציטוטים מתוך הדו"ח:

- אופן ניהול מפעל השירות הלאומי, ובמיוחד ניהול האגודה להתנדבות בעם בישראל אינו תואם את היקף הפעילות ואינו עולה בקנה אחד עם מנהל ציבורי תקין.
- משרד החינוך העביר לאגודה להתנדבות בעם סכומים גבוהים בהרבה מאלה המגיעים לה בלא שבדק ביסודיות את החשבונות.
- חברי הנהלת האגודה להתנדבות בעם הקימו חברה שלדברי האגודה הוקמה לביצוע פעולות שהאגודה, כגוף ללא כוונת רווח, מנועה מלעשותן; החברה לא ניהלה ספרי חשבונות ולא הגישה דו"חות למס' הכנסה. ממצאים אלה מצביעים על מינהל בלתי תקין ועל פתיחת פתח לאפשרות של פגיעה בטוהר המידות.
- חברי ההנהלה המועסקים בשכר אישרו לעצמם השלמת פנסיה תקציבית עד ל-70% ממשכורתם האחרונה.
- ליו"ר האגודה הוענקו הטבות מופלגות, כגון "בונוסים", החורגים במידה ניכרת מהמקובל בגופים ציבוריים מעין אלה.

עבודתם אך ורק במלכ"רים – (מוסדות ללא כוונת רווח) כגון בתי-ספר, בתי חולים ומרכזי קליטה. אולם, ניתן למצוא אותם גם במוסדות "לא קונבנציונליים" העוסקים במחקר, תיעוד ותרבות, כמו המכון למורשת בן-גוריון בשדה בוקר, ארכיון החגים בבית השיטה, מכון ון-ליר בירושלים ומערת הפלמ"ח בקיבוץ משמר העמק. גם בתחומי הרווחה ניתן להצביע על פרויקטים ייחודיים בהם בנות "שלומית" לוקחות חלק: תראפיה לנפגעים באמצעות רכיבה על סוסים, עבודה במעונות לנשים מוכות, וסיוע במרכז קל"ע (ארגון קבוצות לעזרה עצמית).

למרות מגוון הפעילות המרשים של העמותה כיום, חיה שמואל אינה מסתפקת ב-800 המתנדבות הפועלות בשטח, ומטיחה

מה תעשה נערה, אשר צה"ל אינו מוכן לייס אותה לשורותיו? מה יעשה חייל ששוחרר משירות צבאי עקב ירידה בפרופיל הרפואי? מה יעשו הנערים אשר צה"ל פשוט אינו זקוק לשירותיהם בשל עודף כח-אדם? אלפי בני נוער על סף גיוס עומדים בפני בעיה זו, לאחר שצה"ל, החליט לשחררם משירות צבאי.

לפני כ-5 שנים, בעקבות דו"ח חריף של מבקר המדינה על אי-סדרים בארגוני השירות הלאומי הדתיים "עמינדב" ו"האגודה להתנדבות בעם", (ראו מסגרת להלן) הגו עמי ברגמן וחיה שמואל, את רעיון השירות הלאומי החילוני. חיה שמואל, אשר עומדת כיום בראש ארגון "שלומית", מספרת על תחילת הפעילות, בשנת 1994, ועל ההתפתחות המרשימה מאז ועד היום:

אלפי בני נוער אינם מגויסים לצבא מטעמי כוח אדם, המדינה, התומכת וממנת שרות לאומי לבנות דתיות מסרבת לסייע ל"שלומית" המפעילה שרות לאומי בנוסח חילוני

דברי ביקורת קשים כלפי הרשויות. לטענתה, צה"ל מתעלם לחלוטין מאופציית השירות הלאומי, ועל אף המספר הגדול של בני הנוער אותם הוא בוחר לשחרר (כ-30%), הוא אינו מפנה איש מהם, ולו גם ברמז, אל השירות הלאומי. "פוטנציאל המשרתים בשירות הלאומי עומד על אלפים נוספים, אשר כיום אין לנו אפשרות להגיע אליהם", "בשחרור המסיבי של צה"ל ללא הפניה למסגרות חלופיות, אנו מפסידים נוער נהדר שיכול היה לתרום לחברה בתחומים שונים ומעניינים, והוא נפלט ואינו מנוצל". מטרתה של העמותה כיום היא להגיע בראש ובראשונה לכלל הצעירים בעלי הפטור מהשירות הצבאי, דרך בתי

"במחזור הראשון שלחנו לשטח 18 בנות שירות, ומאז המספרים גדלים בטור הנדסי. נכון לספטמבר 1999 משרתות במסגרת שלומית 800 בנות".

ייחודה של "שלומית" מתבטא בהיותה פלורליסטית, ומקבלת לשורותיה לא רק בנות חילונית, אלא גם מסורתיות, דתיות וערביות. עם זאת, הגוון הבולט בעמותה הוא חילוני. ההצטרפות לשירות הלאומי הינה לשנה או לשנתיים (על פי בחירת המשרתים), ומקנה למסיימים תנאים דומים לאלו של חייל משוחרר – הן מבחינת מענק השחרור, והן מבחינת מעמד מקביל לחייל לשעבר אל מול הממסד והרשויות. בנות "שלומית" ובניו, משובצים במהלך

צעיירה בשרות לאומי דרך "שלומית": המדינה מתנכרת